

Beredskap för en hållbar digitalisering: Hur undviks användning av produkter och tjänster som orsakar inlåsnings av (och utelåsning från) digitala tillgångar?

Publik redovisning av genomförande, resultat och lärdomar

Koordinerande organisation: Alingsås kommun

Projektledare: Göran Westerlund

Titel: Beredskap för en hållbar digitalisering: Hur undviks användning av produkter och tjänster som orsakar inlåsning av (och utelåsning från) digitala tillgångar?

Engelsk titel: Preparing for sustainable digitalisation: How can we avoid using products and services that lead to lock-in (and lock-out) of digital assets?

Projektperiod: 2025-12-01 - 2026-05-31

Projektnummer: 2025-03590

Diarienummer: 2025-03590

Projektet har letts av Alingsås kommun, som tillsammans med föreningen Sambruk och Högskolan i Skövde ansvarat för de tre arbetspaketen. Övriga partners utgörs av 7 offentliga organisationer: Finansinspektionen, Gävle kommun, Habo kommun, Kunskapsförbundet Väst, Svenljunga kommun, Stockholm Vatten och Avfall, Transportstyrelsen samt 7 privata: ACF Legal Intl AB, Combitech AB, Digitalist Open Cloud AB, Forsway Scandinavia AB, Husqvarna AB, PrimeKey Solutions AB, Redpill Linpro AB.

Datum: 2026-08-25

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	4
2	Genomförande	4
3	Resultat	7
4	Slutsatser och lärdomar	8
5	Bilagor och länkar	8

1 Sammanfattning

Målet har varit att utveckla nya samverkansformer för digitalt suverän och hållbar anskaffning av produkter och tjänster för offentlig sektor. Tidigare samverkansformer och krav på hur produkter/tjänster bör formuleras för hållbar digitalisering har studerats/analyserats. Workshops har genomförts där resultat från dessa studier diskuterats och fallstudier analyserats.

Nya kontakter och vägar för kunskapsinhämtning och samverkan har etablerats såväl mellan större som mindre kommuner, regioner, statliga förvaltningsmyndigheter och lärosäten, samt mellan olika typer av myndigheter, företag och andra typer av organisationer (detta inkluderar företrädare för organisationer inom civilsamhället, inom Open Source-projekt, samt politiska beslutsfattare i Sverige och inom EU).

Med tanke på att projektets många partners och dessas geografiska spridning har digitala workshops varit det viktigaste verktyget. En fysisk workshop har genomförts. Under dessa workshops har projektets partners genom egna presentationer getts möjlighet att välja vilka frågeställningar de ser som viktiga. Kommuner, myndigheter och företags olika perspektiv har berikat våra analyser och diskussioner. Ansökan för ett genomförandeprojekt var ett viktigt mål som uppnåts. Ett starkt konsortium för ett genomförandeprojekt har etablerats.

2 Genomförande

Initialt fokus handlade om att skapa struktur i projektet. Med projektstart i december genomfördes inledande projektmöten (15 december 2025 och 20 januari 2026) för att detaljplanera genomförandet och etablera samsyn bland projektets partners. Efter etablering av projektavtal övergick projektets initiala fas under februari i en kontinuerlig process med regelbundna workshops. Under våren har 8 temabaserade workshops/arbetsmöten genomfört där projektets partners levererat presentationer i olika ämnen. En öppen workshop/arbetsmöte har genomförts med temat utblick mot Europa med föredragshållare med djupa erfarenheter och insikter från Danmark, Frankrike, Finland och Europaparlamentet. Exempelvis bidrog representanten från Europaparlamentet, Aura Salla, med insiktsfulla kommentarer om det då pågående arbetet med att utveckla EU:s lagstiftningspaket kring teknologisk och digital suveränitet (som senare, den 3 juni 2026, publicerades av EU; <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/eu-tech-sovereignty>).

Vidare genomfördes en workshop där resultat från förstudien och idéer inför ansökan av genomförande projekt diskuterades.

Nedan listas genomföra workshops/arbetsmöten med korta kommentarer om innehållet.

Workshop 2026-02-17: Från tillit till bevis; CRA och NIS2, Tomas Persson (Digitalist Open Cloud).

Cybersäkerhetslagen ställer stora krav på hur vi förvaltar våra system. I denna workshop behandlades utmaningar med hur system sköts idag samt hur Digitalist. arbetar för att kunna möta de nya kraven. Målet med workshopen var att få igång diskussioner kring dessa tolkningar och lösningar med inspel från hur andra tänker och resonerar.

Workshop 2026-02-24: Robust, säker och suverän infrastruktur med tillit till Open Source, Odd-Arne Haraldsen (Svenljunga kommun)

Workshopen behandlade hur open source-baserad infrastruktur kan användas som ett strategiskt verktyg för att minska risken för leverantörsinlåsning och stärka digital suveränitet i offentlig verksamhet. Fokus ligger på tillit, transparens och långsiktig kontroll över arkitektur, data och säkerhetsmekanismer - snarare än på enskilda produkter. Diskussionen utgick från praktiska erfarenheter och arkitekturprinciper för robust och hållbar digital infrastruktur.

Workshop 2026-03-03: Långsiktigt hållbara OSS projekt: Hur kan offentlig sektor bidra?, Tomas Gustavsson (Primekey Solutions)

Hållbar Open Source är en relativt komplicerad fråga med många aspekter som måste samverka. Licenser, copyright och projektstyrning är uppenbara, och till det även resurser, finansiering och successionsplanering. Offentlig sektor finansierar mycket mjukvara genom offentliga upphandlingar och här finns det mycket att tänka på för att resurser skall landa på rätt ställe för att stödja långsiktig hållbarhet och inte kortsiktiga vinstintressen.

Workshop 2026-03-10: Robust dokumenthantering med Alfresco och Collabora, Christian Alfredsson (Alingsås kommun).

Workshopen demonstrerade hur Alingsås kommun använder Collabora Online tillsammans med Alfresco för realtids och kollaborativ redigering av dokument direkt i webbläsaren. Båda produkterna är Open Source med all data lagrad lokalt – en medveten strategi för att säkerställa robusthet vid exempelvis kris, där hela systemet kan köras utan internetåtkomst.

Workshop 2026-03-17: Vad innebär EU:s dataförordning (Data Act) för olika aktörer?, Anders Mattsson (Husqvarna)

Syftet med EU:s dataförordning (Data Act) är att skapa en rättvis och konkurrenskraftig europeisk dataekonomi genom att ge privatpersoner och företag mer kontroll över data som genereras av uppkopplade produkter (t.ex. bilar, hushållsapparater), göra data mer tillgänglig för innovation och förhindra orättvisa avtal som låser in användare hos vissa leverantörer. Det handlar om att möjliggöra smidigare datadelning, byte av molntjänster och att minska tillverkarnas ensamrätt till data, vilket stimulerar innovation och

valfrihet. Workshopen diskuterade vilka möjligheter och problem deltagarna ser kring det här utifrån sina olika perspektiv.

Workshop 2026-03-24: Upphandling som verktyg för innovation vid implementation av öppen programvara, Lina Svensberg (Stiftelsen Compare) samt Fredrik Svensson (Redpill Linpro)

Under workshopen visade Lina Svensberg hur upphandling kan användas för att skapa innovation och hur offentliga organisationer kan arbeta för att köpa lösningar som inte finns idag. Diskussion om hur dessa metoder skulle kunna appliceras för inköp och implementation av Open Source-baserade applikationer och vad som skiljer dessa upphandlingar från de upphandlingar som görs idag.

Workshop 2026-03-31: Egen kontroll på satellitkommunikation – Backup, teknik samt uppkoppling där det inte tidigare var möjligt, Tobias Forsell (Forsway Scandinavia). Forsway bygger ett satellitkommunikationssystem för kritisk infrastruktur och försvar, baserat på uppdrag från Europeiska Rymdorganisationen (ESA). Idag finns det få europeiska bolag som kan erbjuda modern satellitteknik där man har egen kontroll över sin data och säkerheten – till en kostnad som passar för större skala. Under denna workshop diskuterades behovet av digitalt suveräna lösningar för satellitkommunikation och de möjligheter som finns till en stärkt konkurrens på marknaden.

Workshop 2026-04-10: Digital suveränitet för Europeiska behov - Hur kan och bör vi agera? Genomfördes i samverkan med Sambruks nätverk Digital Suveränitet. Workshopen var öppen för andra kommuner som är medlemmar i Sambruk samt medlemmarna i myndighetssamverkan eSam. Sammanhållande var Göran Westerlund.

- EU och Digital Suveränitet, föredrag av Aura Salla, Medlem av Europaparlamentet, Finland och huvudförhandlare för EU:s Digital Omnibus
- LOTEK-ramverket för Digital Suveränitet, föredrag av Stéfane Fermigier, tech-entreprenör, Frankrike.
- Alternativet till Big-Tech i skolan - Open Source stärker digitaliseringen av det offentliga Danmark, föredrag av Jens Kjellerup, Ballerups kommun/OS2, Danmark
- Open Source och digital suveränitet i praktiken, föredrag av Morten Kjærsgaard, Magneta, Danmark

Workshop 2026-04-21: Öppna byggblock - en sammanhållen arkitektur. Thomas Wennersten, CTO hos Sambruk. Hur Sambruk har byggt sin interna samverkansinfrastruktur med öppen källkod — löst kopplade komponenter, standardiserade gränssnitt, full datakontroll och modulär EU-drift. Så arbetar Sambruk med öppen källkod i produktionsleveranser till sina medlemmar. Hur bygger man en medlemsintern samverkansmiljö som är både robust och föränderlig - utan att fastna i leverantörslåsnig? Thomas Wennersten visar hur Sambruk har satt ihop ett koncept av öppna byggblock till en sammanhållen, flexibel arkitektur för samverkan, kunskapsdelning, forum, planering/bokning och AI-stöd. Fokus ligger på principerna: löst kopplade komponenter med standardiserade gränssnitt och full kontroll över data -

så att funktioner kan bytas, uppgraderas och vidareutvecklas över tid utan att hela miljön måste göras om. Allt i en modulär EU driftsmiljö som bland annat uppfyller kravet på molnportabilitet.

Workshop på plats 2026-04-28: Genomfördes på Högskolan i Skövde inklusive en konceptdemo kring redundant satellitkommunikation hos projektpartnern Forsway Scandinavia AB. Workshopen anordnades på Högskolan i Skövde och utöver alla projektpartners var även ett antal inbjudna externa experter inbjudna. Workshopen arrangerades dagen innan den öppna konferensen 'Konkurrens bland molnen' som genomfördes på Högskolan i Skövde den 29 april 2026

(<https://www.ssrg.info/konkurrens-bland-molnen/>). Flera projektpartners bidrog till paneldiskussioner under konferensen och deltog i diskussioner och nätverkande i konferensens utställningsyta där resultat och aktuella frågeställningar som behandlats under projektet diskuterades under konferensen.

- Ämnen som berördes på konferensen var:
Konkurrens på IT-marknaden: Analys av hinder och förutsättningar för konkurrens, särskilt gällande molnlösningar.
- *Molnstrategi:* Tekniska, organisatoriska och juridiska aspekter av att anskaffa och använda molntjänster i organisationer.
- *Regelverk & Lagstiftning:* Påverkan av nya lagar som Cyber Resilience Act och NIS2 på marknadsförutsättningarna.
- *Digital Suveränitet:* Frågor kring datasuveränitet och kontroll över digitala tillgångar.
- *Forskning & Praktik:* Koppling mellan akademisk forskning och beprövad erfarenhet från praktiker.

Presentationer tillgängliga på: <https://www.ssrg.info/konkurrens-bland-molnen/>

Workshop 2026-04-07: Diskussion om förutsättningar för ett genomförandeprojekt. Under denna workshop diskuterades förutsättningar för ett genomförandeprojekt där målet är att utveckla nya samverkansformer för en digitalt suverän och hållbar anskaffning av produkter och tjänster som möjliggör en hållbar digitalisering inom offentlig sektor. Inledning Björn Lundell, Ulf Timerdahl och Göran Westerlund.

Workshop 2026-05-12: Strategier för lämplig förvaltning av digitala tillgångar. Helena Sääf, Finansinspektionen. Under denna workshop diskuterades strategier för lämplig förvaltning av digitala tillgångar, särskilt i ljuset av förslaget till upphävande av Riksarkivets föreskrifter och allmänna råd (RA-FS 2009:2) om tekniska krav för elektroniska handlingar.

3 Resultat

Förutom på sociala medier har resultat från projektet behandlats under paneldiskussioner på konferensen Konkurrens bland molnen och under seminariet "Från tillit till bevis Hur

påverkar nuvarande och kommande regelverk spelplanen för offentlig IT?” i Almedalen 2026 där tre partners i projektet talade; Tomas Persson, Digitalist Open Cloud AB, Göran Westerlund Alingsås kommun och Sambruk samt Björn Lundell, Högskolan i Skövde. Kort sammanfattning; den 22 juni 2026 har Cybersäkerhetslagen varit i kraft i fem månader. Ledningens ansvar och krav på bevis ersätter nu gammal tillit. Hur navigerar offentlig sektor mellan innovationskrav, NIS2, CRA och AI Act? Hur går vi från teori till bevisad praktik för att säkra svensk digital rådgivning?

Resultat av projektet lyfts i presentation vid konferensen Hållbar digitalisering 2026, som genomfördes den 13 augusti.

Resultat av projektet har bidragit till yttrande av Björn Lundell i EU:s publika konsultation "European interoperability framework"

4 Slutsatser och lärdomar

Under den relativt korta projekttiden har rådgivningsbegreppet mejslats ut som centralt för projektet. Detta utgör en grund för ansökan till ett fortsättningsprojekt och framtida arbete i projektform eller annorstädes för en hållbar digitalisering. Ett fokus hos varje organisation att bidra till stärkt digital suveränitet genom anskaffning av produkter och tjänster som ger rådgivning och full kontroll över hur organisationen behandlar och förvaltar digitala tillgångar. Detta ställer krav på att individer, myndigheter, näringsliv och civilsamhälle bidrar till att etablera och upprätthålla en god förvaltning av digitala tillgångar då enskilda myndigheter anskaffar och använder produkter och tjänster med digitala element. Projektet har sett denna analys bekräftat i den allmänna utvecklingen där digital suveränitet hamnat i fokus. Några dagar efter projektets formella avslutning lanserade EU-kommissionen European Technological Sovereignty Package (<https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/eu-tech-sovereignty>) med flera åtgärder för att stärka Europas digitala suveränitet bland annat genomförande av lagstiftningen Cloud and AI Development Act (CADA) och en EU Open Source Strategi. Dessa initiativ kommer att behandlas i medlemsstaterna innevarande år och in i 2027 vilket kommer fortsatt att sätta digital rådgivning och suveränitet i fokus. Flera av projektets partners avser att lämna remissvar på EU-kommissionens förslag till Cloud and AI Development Act (<https://www.regeringen.se/remisser/2026/07/remiss-av-europeiska-kommissionens-forslag-till-forordning-om-utveckling-av-moln-och-ai-kom2026502>).

5 Bilagor och länkar